

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XCIX. De sacrilegio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

In responsione ad
 ceterum ipse nota,
 qd cum qui no aduer
 tit se iurare, excusat
 auctor a mortali tan
 quam non exerceret
 iuramentum vt acti
 humanum: sed si qs
 propter continua iu
 ranti consuetudinem
 verere, quam falso
 in communi locuto
 non aduertit, non
 excusat a mortali:
 quoniam inaduertere
 excusat periuurii,
 oportet quod sit can
 sa periuurij, hoc est, qd
 si aduerteret le peri
 urare, non peritureret.
 In his autem sic af
 fectis, vt dictum est,
 inaduertere non est
 causa periuurij, sed so
 lum cōcomitis per
 iurati: nihil enim mi
 nus peritureret si ad
 uerteret. Concomi
 tus autem inaduertere
 non excusat, si
 cor nec ignorantia,
 vt patet ex 3. Ethico.

in communi sermone iuret tum A
 pp scandalum, tum propter maio
 re deliberationem: quibus aequa
 liter hinc inde pefatis, grauius est,
 si quis per Deū iurās periuret, q
 si periuret iurās per Euangelium.

AD TERTIVM dicendum,
 qd non propter quodlibet pecca
 tum mortale aliquis infamis effi
 ciatur ipso iure. Vnde non sequit,
 si ille, qui iurat falsum iuramento
 assertorio, nō est infamis ipso iu
 re, sed solū per sententiā diffiniti
 uā latā contra eum in accusatio
 ne, qd pp hoc non peccet mortali
 ter. Ideo aut magis reputatur infa
 mis ipso iure, qui frangit iuramē
 tum promissorium, solēnter fa
 ctum: quia in eius pte remanet,
 postquam iurauit, vt det suo iura
 mento veritatem, quod non con
 tingit in iuramento assertorio.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum peccet ille, qui iniungit iuramentum ei, qui periturat.

Super quāst nonagesimā articulum quartum.

AD QVARTVM sic proce
 ditur. Vt, qd ille peccet, q ini
 iungit iuramentum ei qui periur
 rat. Aut n. scit eum verum iurare,
 aut falsum. Si scit eum verum iu
 rare, pro nihilo ei iuramentū ini
 iungit: si autem credit eum falsum
 iurare, quantum est de se, inducit
 eum ad peccādum: ergo videtur,
 quōd nullo modo debeat quis ali
 cui iuramentum iniungere.

¶ 2 Præ. Minus est accipere iura
 mentū ab aliquo, quā iuramen
 tum iniungere alicui: sed recipere
 iuramentum ab aliquo non vi
 detur esselicitum, & præcipue si
 periuret, quia in hoc videtur con
 sentire peccato: ergo videtur qd
 multo minus liceat exigere iura
 mentum ab aliquo, qui periurat.

¶ 3 Præ. Dicitur Letit. 5. Si pec
 cauerit anima, & audierit vocem
 iurantis falsum, testisque fuerit qd
 ipse vidit, aut cōscius est, nisi indi
 cauerit, portabit iniquitatem suam: ex quo videtur

qd aliquis sciens aliquē iurare falsum, teneatur eum
 accusare: non igitur licet ab eo exigere iuramētum.

SED CONTRA. Sicut peccat ille qui falsum iu
 rat, ita ille qui per falsos deos iurat, vt August. dicit
 ad Publicolam: ergo licet iuramentum exigere ab
 eo, qui falsum iurat.

RESPON. Dicendum, qd circa eū qui exigit ab alio
 iuramētum, distinguendum videtur. Aut n. exigit iu
 ramentum pro seipso propria sponte, aut exigit iura
 mētum pro alio ex necessitate officij sibi commissi.
 Et si qui dem aliquis pro seipso exigit iuramentū tan
 quam persona priuata, distinguendum vt, vt * Aug.
 dicit in sermone de periurij. Si n. nescit eum iura
 tum falsum, & ideo dicit, iura mihi, vt fides ei sit,
 non est peccatum, tamen est humana tētatio, quia. f.
 peccat ex quadā infirmitate, quā homo dubitat aliū

esse uerum dicturum. Et hoc est illud iuramentum,
 de quo Dominus dicit Matth. 5. Quod amplius est, a
 malo est. Si autem, scit a eum fecisse. f. contrariū eius
 quod iurat, & cogit eum iurare, homicida est. Ille. n.
 de suo periurio se interimit: sed iste manum interfici
 entis imprescit. Si autem aliquis exigit iuramentū
 tamquam persona publica, secundum qd exigit ordo
 iuris ad petitionem alterius, non videtur esse in cul
 pa, si ipse iuramentum exigit sine sciat eum falsum
 iurare, siue uerum: quia non uidetur ille exigere, sed
 ille, ad cuius instantiam exigit.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd obiectio illa pro
 cedit, quando pro se aliquis exigit iuramentum, &
 tamen non semper scit eum iurare uerum, vel fal
 sum: sed quandoque dubitat de facto, & credit eum
 uerum iuraturum, & tunc ad maiorem certitudi
 nem exigit iuramentum.

AD SECVNDVM dicendum, qd sicut * Aug. di
 cit ad Publicolam, quāuis dictum sit, ne iuremus,
 numquam tamē me in scripturis sanctis legisse me
 mini, ne ab aliquo iurationem accipiamus. Vnde il
 le qui iurationem recipit, non peccat: nisi forte quā
 do propria sponte ad iurandum cogit eum, quem
 scit falsum iuraturum.

AD TERTIVM dicendum, qd sicut * Aug. dicit,
 Moyles non expressit in predicta auctoritate, cui sit
 indicandum periurium alterius: & ideo intelligitur
 qd debeat indicari talibus, qui magis possunt prodes
 se, quam obesse periuro. Similiter etiam nō expressit
 quo ordine debeat manifestari. & ideo uidetur seruā
 dus ordo euangelicus, si sit peccatum periurij occul
 tus, & præcipue quando non uergit in detrimentum
 alterius: quia in tali casu non haberet locum ordo
 euangelicus, vt supra dictum est.

AD QVARTVM dicendum, quōd licet malo uti
 propter bonum, sicut & Deus utitur, non tamen li
 cet alicquem ad malum inducere. Vnde licet eius, q
 per falsos Deos iurare paratus est, iuramentum reci
 pere, non tamen licet eum inducere ad hoc, quōd
 per falsos Deos iuret. Alia tamen ratio uidetur esse
 in eo, qui per uerum Deum falsum iurat: quia in ta
 li iuramento deest bonum fidei, quā utitur aliquis
 in iuramento illius, qui uerum per falsos Deos
 iurat. Vnde * Augustinus dicit ad Publicolam.
 Vnde in iuramento eius, qui falsum per uerum
 Deum iurat, non uidetur esse aliquod bonum, quo
 uti liceat.

QVAESTIO XCIX.

De sacrilegio, in quatuor articulos diuisa.

Super quæstionem nonagesimam nonam.

DEINDE considerandū
 est de uitiis ad religiosita
 tem pertinentibus, quib.
 rebus sacris irreuerentia exhibe
 tur. Et primò, de sacrilegio. Secun
 dō, de simonia.

CIRCA primum quærentur quatuor.

- ¶ Primò, Quid sit sacrilegium.
- ¶ Secundò, Vtrum sit speciale peccatum.
- ¶ Tertio, De speciebus sacrilegii.
- ¶ Quarto, De pena sacrilegii.

IN quæstio. 99. mul
 ta occurrunt du
 bia simul mouenda,
 & tractanda. Pri
 mum est, circa quod
 quid est sacrilegii.
 Nam definitio ista
 scilicet rei sacre ui
 latio, hoc est, irreue
 rentia, multo plus se
 extendit, quam sacri
 legium. Simoniacus
 namque emendo, uel
 uendendo sacramen
 ta, & huiusmodi,
 manifeste iniuriatur,
 & tamen non sacrile
 gus, sed simoniacus
 dicitur. Rursum cuiusli
 bet uoti uiolator rei
 sacre, hoc est, ad diu
 ni cultū ordinatæ p
 ipsum

Dico.

Epist. 154. an te medium tom. 2.

In li q. super Leuiti. q. 4. tom. 4.

Epist. 154. n. 6. tom. 2. q. 3. ar. 7. & 8. & q. 68. ar. 1. tit. 1.

Epist. 154. n. 6. longe a prin cip. 10. 2.

re videtur primum locum post sacramenta. Nec oportet in litera omnia sacrilegia enumerata intelligi: sed sat est & species, & gradus, ad quas, & quos ceteri reducuntur, accepisse.

¶ Ad tertium dubium dicitur, quod licet in litera non appareat explicite, in quo consistat ista diversitas formalis, videtur tamen insinuata per ipsa vocabula, & propterea non aliter expressa, ut. I. ratio personae, loci, & rei, ut distinguitur contra personam & locum, diversae rationis sanctitatem exigit.

Nam persona sanctitatem personalem quae formaliter sanctum facit, ut subiectum sanctitatis exigit. Locus vero, ut contentivus personarum, ad divinum cultum sanctitatem expolcit. Res vero, licet diversimode de sanctis sint, in hoc omnes conveniunt, quod relative sancte sunt vel quia sanctum faciunt, vel quia ad sanctos ordinantur &c. Et pro hoc patet responso ad objectionem, negando quod sit maior diversitas inter gradus unius speciei, quam inter species, quonia sicut inter locum, & relationem est distinctio generica, non autem inter relationes inter se: sic inter sanctitatem localem, & relationem. De personali autem manifestata est distantia non solum generica, sed etiam quia sola persona est simpliciter & absolute sancta, & cetera sunt sancta secundum quid, sicut cetera sunt sana secundum quid. At si alicui haec non satisfaciunt, inveniat meliora.

¶ Ad quartum dubium dicitur, quod licet diversae sanctitates unius personae ex diversis causis proveniant, puta, ex voto, ex ordine &c. omnes tamen conveniunt in hoc, quod personales sunt. Et propterea unius speciei sanctitatis personae violatur.

¶ Ad quintum dubium dicitur, quod sicut agere contra iuramentum, est solum facere, vel velle facere contra illud, quod iuramento firmatum est: & similiter agere contra votum, est committere oppositum, vel omittere illud, quod voto firmatum est: ita agere contra sanctitatem alicuius, est incurere voluntarie in illud, ad cuius contrarium inest sanctitas illa. Verbi gratia. Persona cuiuslibet clerici est sancta quod ad hoc, quod non potest subici potestati seculari; & similiter locus quo ad hoc, quod non potest ibi extrahi aliquis violententer: & possessiones Ecclesiae quo ad hoc, quod non possunt donari &c.

Si quis oppositum faciat, sacrilegium est. Sed non quomodo longe peius, faciat, ut si detrasit pterea est sacrilegium. Et si tu eris memor de cetero cedeni libro. videbis, quod iuris postquam autem qui modo est sacrilegium, fieri non sacrilegium.

Si quis contumax, vel turbus fugitivum servu de atrio ecclesiae per vim extraxerit, non geros solidos componat, & ibidem postea subdit. Quisquis inuenerit reus sacrilegii, triginta libras carminati argenti purissimi componat.

RESPON. Dicendum, quod in pena infligendis duo sunt consideranda. Primum quidem, aequalitas ad hoc quod poena sit iusta, ut in quo quis peccat, per hoc torquetur, ut dicitur Sapientia. Et hoc modo conveniunt poena sacrilegii, qui factis iniuriam inferit, est excommunicatio, per quam factis arcetur. Secundum autem consideratur utilitas.

na poena quasi medicina quaedam infligitur, ut his terribi homines, a peccato desistant. Sacrilegus autem qui sacra non reueretur, non sufficienter videtur a peccato arceri per hoc, quod sacra ei interduntur, de quibus non curat: & ideo secundum leges humanas adhibetur capitalis poena: secundum vero Ecclesiae statuta, quae mortem corporalem non infligit, adhibetur poena pecuniaria, ut saltem temporalibus homines a sacrilegiis reuocentur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Ecclesia mortem corporalem non infligit, sed loco eius in fligit excommunicationem.

AD II. dicendum, quod necesse est duas poenas adhiberi, quod per unam non sufficienter recedat aliquis a peccando: & ideo oportuit supra poenam excommunicationis adhiberi aliquam temporalem poenam ad coercendum homines, qui spiritualia contemnant.

AD TERTIUM dicendum, quod si pecunia exigeretur abique occasione causa, hoc videtur ad occasionem auaritie pertinere: sed quando exigitur ad hominum correctionem, habet manifestam utilitatem: & ideo non pertinet ad occasionem auaritie.

Violentia, quae inferitur in Ecclesia, non per modum corporis, sed per modum spiritus, & per modum potestatis sub speciebus sacramentalibus, & ducit excommunicationem hominum, & iniurias sacrarum personarum. Et haec de tota questione de sacrilegio suffragatur pro more.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum poena sacrilegij debeat esse pecuniaria.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod poena sacrilegii non debeat esse pecuniaria. Poena pecuniaria non solet imponi pro culpa criminali: sed sacrilegium est culpa criminalis, unde capitali sententia punitur secundum leges ciuiles. ergo sacrilegium non debet puniri poena pecuniaria.

¶ 2. Praet. Idem peccatum non debet duplici poena puniri, secundum illud Nahum 1. Non conserget duplex tribulatio: sed poena sacrilegii est excommunicatio, maior quidem, si uiolentia inferatur in personam sacra, vel si aliquis incendat vel fragat ecclesiam, minor autem in aliis sacrilegiis. ergo non debet sacrilegium puniri poena pecuniaria.

¶ 3. Praet. Apostolus dicit 1. ad Thimoth. 2. Non fuimus aliquando in occasione

In facta hetur in Epiphano ad Eusebium utrumque, a medio illius incipit, Et si cuncta corporis mei

Inf. q. 154. ar. 10. ad 2.

QVAESTIO C.

De simonia in sex articulos diuisa.

INDE considerandū est de simonia. ET CIRCA hoc quæ riantur sex.

- ¶ Primo, Quid sit simonia.
- ¶ Secundo, Vtrum liceat pro sacramentis pecuniam accipere.
- ¶ Tertio, Vtrum liceat accipere pecuniam pro spiritualibus actibus.
- ¶ Quarto, Vtrum liceat uendere ea, quæ sunt spiritualibus annexa.
- ¶ Quinto, Vtrum solum munus a manu faciat simoniacum, an et munus a lingua, & ab obsequio.
- ¶ Sexto, De poena simoniaci.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum simonia sit studiosa uoluntas emēdi, uel uendendi aliquid spirituale, uel spirituali annexum.

AD PRIMVM sic procedit.

Vtrum simonia sit studiosa uoluntas emēdi, uel uendendi aliquid spirituale, uel spirituali annexum. Simonia n. est hæresis quædam dicitur. n. * 1. q. 1. Torribilior est Macedonii, & eorū qui circa ipsum sunt, Sancti spiritus impugnatorum, impia hæresis, quæ simoniacorum. Illi. n. creaturam & seruum Dei patris & filii Spiritum sanctum delirando fatentur. isti uero eundem spiritum sanctum efficiunt seruum suum. Omnis enim dominus qd̄ habet, si uult, uendit siue seruum siue aliquid aliud eorum quæ possidet. Sed infidelitas non consistit in uoluntate, sed magis in intellectu, sicut & fides, ut ex supra* dictis patet: ergo simonia non debet per uoluntatem diffiniri.

¶ 2. Præ. Studiose peccare est peccare ex malitia, quod est peccare in Spiritum sanctum. Si ergo simonia est studiosa uoluntas peccandi, sequitur quod semper sit per peccatum in Spiritum sanctum.

¶ 3. Præ. Nihil est magis spirituale q̄ regnum cælorum: sed licet emere regnum cælorum dicitur. n. * Greg. in quadam Homil. Regnū cælorum tantum ualeat, quantum habes: ergo nō est de simonia uel de emere aliquid spirituale.

¶ 4. Præ. Nomen simoniæ a Simone mago acceptum est, de quo legitur Act. 8. q̄ obtulit Apostolis pecuniam ad spirituales potestates emendam, ut scilicet quibuscumque manus imponeret, reciperent Spiritum sanctum, nō

A autem legitur q̄ aliquid uoluerit uendere: ergo simonia nō est uoluntas uēdi aliquid spirituale.

¶ 5. Præ. Multa alia sunt uoluntaria commutationes, præter emptionem, uel uenditionem, sicut pmutatio, transactio: ergo uē q̄ insufficienter diffiniat simonia.

¶ 6. Præ. Omne quod est spirituale annexum, est spirituale. superflue ergo additur, uel spirituali annexum.

¶ 7. Præ. Papa secundum quosdam non potest committere simoniam: potest autē emere, uel uendere aliquid spirituale: ergo simonia non est uoluntas emēdi, uel uendendi aliquid spirituale, uel spirituali annexum.

SED CONTRA est, quod * Gre. dicit in registro. Altare, uel decimas, uel Spiritum sanctum emere, uel uendere, simoniacā hæresim esse nullus fidelium ignorat.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut supra* dictum est, actus aliquis ē malus ex genere, eo q̄ cadit super materiam indebitam. Emptionis autem & uenditionis est materia indebita res spiritualis, triplici rōne. Primo quidem, quia res spiritualis non potest aliquo terreno pretio compensari, ut de Sapientia dicitur Prouerb. 3. Pretiosior est cunctis opibus, & omnia quæ desiderantur, huic non ualent cōparari. Ideo etiam Petrus in ipsa sui radice simoniacam prauitatem condemnans, dixit. Pecunia tua tecum sit in uenditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possidere. Secundo, quia id non potest esse debita uenditionis materia, cuius uenditor non est dominus, ut patet in autoritate supra* inducta. Prelatus autem Ecclesiæ non est dominus spiritualium rerum, sed dispensator, secū dum illud primæ ad Corinth. quarto. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei.

Tertio, quia uenditio reputatur spiritualium origini, quæ ex gratuita uoluntate Dei proueniunt. Vnde & Dominus dicit Matthæi decimo. Gratis accepistis, gratis date. Et indeo aliquis emendo, uel uendendo rem spirituales, irreuerentiam exhibet Deo, & reb. diuinis, propter quod peccat peccato irreligiositatis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut religio consistit in quadam fidei protestatione, q̄ tamen aliquis interdum non habet in corde, ita et uitia opposita religioni habent quadam protestationem in fidelitatis, licet quandoque non sit infidelitas in mente. Secundum hoc ergo simonia, hæresis dicitur secū

ditatis domare: ideo etiam in concupiscibili oportet aliquam habitualē perfectionem ponere. Ambiguum uero est, in quæ carum, s. in uoluntate, an in concupiscibili dicenda sit esse simpliciter & absolute sicut in subiecto, hu iusmodi uirtus: qd̄ euidenter non apparet sine discussione actuum propriorum huiusmodi uirtutis. Et propterea usq; ad dictū locū differatur ultima definitio. Quæ tum autem ad præsentem litteram, potest gloriari, quod intelligitur de partibus iustitiæ: quæ stricte, & proprie sunt partes iustitiæ, quas Tullius enumerauit, quæ. s. habent rationem debiti ad alterum, ita q̄ sine eo non saluatur morum honestas. Liberalitas autem, & huiusmodi, non sūt huiusmodi, sed parum habent de ratione debiti non ad necessitatem, sed propter melius, ut superius i. q. 80. patet ubi de partibus iustitiæ tractatur.

In responsione ad septimum, nota primo, quod Papa potest committere peccatum simoniæ sicut peccatum adulterii, & aliorum uiciorum, quibus nullam censuram incurrat. & hoc est clarum.

Nota secundo, q̄ cum duplex sit pecunia, q̄ Papa possit recipere. s. ecclesiæ, uel prophana: quæcumque recipiat, ut pretium spiritualis rei, simoniam committit quia neutra est sua: Et de prophana patet de ecclesiastica uero in littera declaratur: quia Papa nō est dominus, sed dispensator principalis pecuniæ ecclesiasticæ: ac per hoc pecunia ecclesiæ non est sua absolute ut possit ad libitum de ea disponere.

Nota tertio, q̄ cū potestas Papæ, quo ad

Habentur in q. 1. c. Altare.

1. 2. q. 18. ar. 1.

Argum. 1.

D. 11. 37.